

Не бігай за білками

Не минуло й п'ятнадцяти років, як моя люба тітонька дала мені нову пораду. Другу за все життя. Це мене неабияк здивувало, бо тітка Люба порад не дає. Принципово. Незважаючи на свій похилий вік та багатий життєвий досвід, за що й люблю.

Коли мені було років сім, а їй відповідно близько сорока, ми гуляли в парку. Я тремтіла від урочистого нетерпіння, стискаючи в долоні горішки. Намагалася нагодувати рудих пухнастих білок — вони наближалися дрібними квапливими перебіжками, нашорошували вушка, поблискували очками-гудзиками. Але від найменшого поруху назустріч кидалися геть, видряпувались стовбурами, губилися у верховітті каштанів.

— Не бігай за білками, — зронила тітка. — Просто розкрий долоню.

І я, на диво, послухалася — припинила метушитися, присіла навпочіпки в розсипи покрученого, опалого листя. Стишилася, намагаючися не шарудіти. Цок-цок-цок горішком до горішка — вистукувала ледь чутне запрошення вертким пострібункам. Довго чекати не довелося. Вони вигулькували зі своїх сховків, обережно наближалися до нерухокої дитячої фігурки, блискавично вихоплювали гостину з долоні й влаштувалися неподалік розгризати смаколики. Мені на втіху.

Не бігай за білками, просто розкрий долоню — це була слушна порада. Я її не раз згадувала в багатьох випадках, коли зайва суєта та надмірна активність могли лише зашкодити.

І ось — стільки років по тому! — нова порада від тітоньки Люби: спостерігай за людьми.

— За якими людьми? — не второпала я.

— За будь-якими, — знизала вона плечима, — чоловіками, жінками, дітьми, головне — аби з цікавістю. Коли тобі погано й голова пухне від думок, спостерігай за людьми. Це краще, ніж страждати за своїм Максимом.

Тут вона в десятку влучила, бо не було такої хвилини за останні дні, щоб я про нього не думала. Мало під колеса машини не втрапила, не зауваживши червоне світло на пішохідному переході.

— Від таких чоловіків варто йти, і негайно, — у голосі тітки жодного притиску, сама лише спокійна констатація факту. — Відпусти його зі своїх думок, дай йому піти.

— Ага, — кажу, — завтра!

— Правильно, — погоджується тітка, завтра, а сьогодні спостерігай за людьми. На вулиці, на зупинці, у транспорті — будь-де. Розглядай їх. Ні про що не думай, просто пороздивляйся як слід. Яке в них взуття, як вони ходять, дістають з кишень цигарки, розмовляють по телефону...

Добре, що вона більше не розводилася про Максима, про те, що він мене не вартує, що він учинив підло й не заслуговує на те, щоб я за ним побивалася. І що в мене буде ще не один хлопець і таке інше, таке інше, таке інше. Наче я сама не розумію, що його треба чимшвидше забути, усе я розумію. А зробити з собою нічого не можу. Непідвладні мені мої думки й почуття. Отак-от.

— Не думай про своє, вивчай людей, хоча б один день, — наполягає тітка.

— І що це дасть?

Тітка лагідно зупиняє торги:

— Годі патякати, зроби, як прошу, тільки й усього.

...От їду я тепер маршруткою й прислухаюся до музики — поруч хлопець, це в його навушниках лунають скрипки. Класика, хоч як дивно. Скошую на нього очі. У хлопця татуювання

на лівій руці, від ліктя до тильного боку долоні. Роздивляюся на цю картинку — це якась графічна абстракція, так і хочеться, щоб він повернув руку, аби мені було краще видно.

— Виходите?

Від неочікуваного запитання здригаюся, підводжуся, даючи йому можливість вийти. Тоді посуваюся до вікна, звільняючи місце для зосередженого дядька з важкеньким пакетом. Від сусіда тхне перегаром, а від його синтетичної футболки — потом. Стиснуті губи посмикуються, руки жмакають рипливий целофан торби, він наче веде нечутний діалог, доводить щось комусь. Може, і самому собі.

Тепер вже я прошу випустити мене: дозвольте... Просуваюся до виходу, обводячи салон довгим, уважним поглядом. Тітка була б задоволена мною. Третина пасажирів розмовляє по мобілках, хто майже нечутно, хто голосно. Дві жінки завзято обговорюють якісь нісенітниці. Зміст розмови вхопити неможливо. Решта — сумні й заклопотані — занурилися в свої думки, не помічаючи нічого довкола себе.

Ось цього розглядатиму. Стоїть, захопивши поручень у згин ліктя, втупився в книжку. Підручник? Примружилася, витягла шию... Що він так зосереджено читає? Роман. Або оповідання. Прозовий текст. Коли я востаннє бачила хлопця в маршрутці з розгорнутою книжкою? Мабуть, ніколи. Картата сорочка, закочені рукави, потерті джинси, збиті кросівки. Зсунуті брови. Відірвався від читання, запхав руку до кишені сорочки — там без звуку вібрував телефон. «Я, — озвався стиха, далі помовчав, слухаючи, а тоді: — У шафі. Або, чекай, здається, під столом. Бувай!»

Встигла пробігти очима абзац. Щось про море. Хлопець сховав мобілку, перегорнув назад сторінку, нагадавши собі попереднє речення, повернувся до наступної. Моєї цікавості не помічає. Я спробувала уявити, з ким він щойно розмовляв. З мамою? З сусідом по кімнаті в гуртожитку? Про що була мова?.. Та що завгодно могло бути в шафі чи під столом. Шкарпетки, наприклад.

Хлопець гмикнув, усміхнувшись чомусь прочитаному, хитнув головою: ти ба... Наче почув мої думки. Я пхикнула. Теж, мабуть, кумедно часом збоку виглядаю, коли ось так занурююсь у свої спогади про Максима й починаю шукати йому виправдання... Має рацію моя тітка: свої думки з маршрутки я можу пригадати, а хто був тоді поруч, які люди, як виглядали — ні.

Ось так і мене, мабуть, не помічають.

Хоча ні, цікавий погляд із глибини салону перетинається з моїм. Цей рудий чоловік на мене, мабуть, не першу хвилину дивиться. Усміхається. Узагалі небачена реакція як для маршрутки. Я йому теж від несподіванки усміхаюся.

На вулиці, на зупинці продовжую свій експеримент. Вихопила поглядом із натовпу дідуся, «сфотографувала» худорляву постать, сапку, загорнуту в газету й перемотану мотузкою. Мабуть, на дачу зібрався.

Мене обганяє цибатий дивак у закоротких джинсах, кадик випирає, старанно прилизане волоссячко прилипло до чола. Білі шкарпетки до чорних мештів. Кумедний переросток. Мабуть, не має дівчини й ніколи не мав. Хіба в такого можна закохатися?

— Я перепрошую...

Озираюся: це той рудий з маршрутки, що спостерігав за мною. Зблизька молодший, ніж здалеку.

— Перепрошую, — сказав і засоромився, — у вас такий погляд... живий, людський...

Ото насмішив: а міг бути нелюдський?

Він помітно збентежений.

— Подумав... шкодуватиму, якщо не підйду...

У нього гарна усмішка. Він старанно підшуковує слова. Мені захотілося йому допомогти, і я сказала, що це таке психологічне завдання — спостерігаю за людьми. Нюанси пропустила. Така гра, мовляв, на спостережливість. Він радо підхопив: так-так, я помітив, так мало хто на інших дивиться, зазвичай усім до усіх байдуже. Провів мене мало